Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
EVGENI TANCHEV
10 päivänä joulukuuta 2020[1]

Asia C-416/20 PPU

TR,
muuna osapuolena
Generalstaatsanwaltschaft Hamburg

(Ennakkoratkaisupyyntö – Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (osavaltion ylioikeus, Hampuri, Saksa))

Ennakkoratkaisupyyntö – Rikosasioissa tehtävä oikeudellinen yhteistyö – Puitepäätös 2002/584/YOS – Eurooppalainen pidätysmääräys ja jäsenvaltioiden väliset luovuttamismenettelyt – 4 a artikla – Harkinnanvaraiset kieltäytymisperusteet – Direktiivi (EU) 2016/343 – 8 ja 9 artikla – Oikeus olla läsnä rikosasian oikeudenkäynnissä – Syytetyn pakeneminen

1. Tämä ennakkoratkaisupyyntö koskee kahden eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanoa ja pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion (käsiteltävässä asiassa Romanian) tuomioistuinten ja täytäntöönpanojäsenvaltion (käsiteltävässä asiassa Saksan) tuomioistuinten tehtäviä valvottaessa sitä, onko pidätysmääräyksen antanut jäsenvaltio noudattanut eräiden syyttömyysolettamaan liittyvien näkökohtien ja läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevan oikeuden lujittamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä 9.3.2016 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (EU) 2016/343.[2] Sen yhteydessä tulee esille kysymys siitä, ovatko täytäntöönpanojäsenvaltion oikeusviranomaiset velvollisia kieltäytymään eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta, koska pidätysmääräyksen antanut jäsenvaltio on loukannut kyseisen henkilön direktiivin 2016/343 mukaisia oikeuksia.

2. Käsiteltävä asia koskee Romanian kansalaista, joka on tuomittu Romaniassa tehdyistä eri rikoksista. Tässä yhteydessä romanialaiset tuomioistuimet ovat antaneet kolme eurooppalaista pidätysmääräystä, jotta Saksan viranomaiset pidättävät ja luovuttavat hänet Romaniaan hänelle kyseisillä tuomioilla määrättyjen rangaistusten suorittamista varten. Unionin tuomioistuimelle esitetty ennakkoratkaisukysymys koskee kahta näistä kolmesta pidätysmääräyksestä ja tarkemmin ottaen sitä, riippuuko eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/584/YOS,[3] sellaisena kuin se on muutettuna 26.2.2009 tehdyllä neuvoston puitepäätöksellä 2009/299/YOS,[4]

1 Alkuperäinen kieli: englanti.
2 EUVL 2016, L 65, s. 1.
3 EYVL 2002, L 190, s. 1.
4 EUVL 2009, L 81, s. 24.

(jäljempänä puitepäätös 2002/584) mukaisen pidätetyn henkilön luovutuksen laillisuus siitä, onko pidätysmääräyksen antanut jäsenvaltio – tässä tapauksessa Romania – noudattanut direktiivin 2016/343 ja etenkin sen 8 ja 9 artiklan säännöksiä.

3. Olen tullut siihen tulokseen, että Euroopan unionin perusoikeuksia koskevissa säännöksissä ja määräyksissä ei edellytetä, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kieltäytyy panemasta täytäntöön pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevia pidätysmääräyksiä puitepäätöksen 2002/584 edellytysten mukaisesti. Direktiivi 2016/343 ei muuta tätä tilannetta.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Euroopan unionin oikeus

1. Puitepäätös 2002/584

4. Puitepäätöksen 2002/584 johdanto-osan ensimmäisen, viidennen, kuudennen ja kymmenennen perustelukappaleen sanamuoto on seuraava:

”(1) Tampereella 15 ja 16 päivänä lokakuuta 1999 kokoontuneen Eurooppa-neuvoston päätelmien ja erityisesti niiden 35 kohdan mukaan jäsenvaltioiden olisi luovuttava muodollisesta rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevasta menettelystä tuomion täytäntöönpanoa pakoilevien, lopullisen tuomion saaneiden henkilöiden osalta ja olisi nopeutettava rikoksesta epäiltyjen henkilöiden luovuttamista koskevia menettelyjä.

– –

(5) – – Lisäksi uusien ja yksinkertaisempien järjestelyjen käyttöönotto rikoksesta tuomittujen tai epäiltyjen henkilöiden luovuttamiseksi tuomioiden täytäntöönpanoa ja syytteeseen asettamista varten rikosasioissa tekee mahdolliseksi poistaa nykyiset monimutkaiset ja aikaa vievät luovuttamismenettelyt. – –

(6) Tässä puitepäätöksessä säädetty eurooppalainen pidätysmääräys on vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen, jota Eurooppa-neuvosto on luonnehtinut unionin oikeudellisen yhteistyön kulmakiveksi, ensimmäinen konkreettinen sovellus rikoslainsäädännön alalla.

– –

(10) Eurooppalaista pidätysmääräystä koskevat järjestelyt perustuvat jäsenvaltioiden väliseen vankkaan luottamukseen. Järjestelyjen soveltaminen voidaan keskeyttää vain, jos jokin jäsenvaltio rikkoo vakavasti ja jatkuvasti [SEU] 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja periaatteita, minkä neuvosto toteaa [SEU] 7 artiklan 1 kohdan mukaisesti ja minkä seurauksista on säädetty saman artiklan 2 kohdassa.

– –”

5. Puitepäätöksen 2002/584 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Eurooppalaisen pidätysmääräyksen määritelmä ja velvollisuus panna se täytäntöön”, säädetään seuraavaa:

”1. Eurooppalaisella pidätysmääräyksellä tarkoitetaan oikeudellista päätöstä, jonka jäsenvaltio on antanut etsityn henkilön kiinni ottamiseksi ja luovuttamiseksi toisen jäsenvaltion toimesta syytetoimenpiteitä tai vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanemista varten.

2. Jäsenvaltiot panevat eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöön vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen perusteella ja tämän puitepäätöksen määräysten mukaisesti.

3. Tämä puitepäätös ei vaikuta velvoitteeseen kunnioittaa [SEU] 6 artiklassa taattuja perusoikeuksia ja keskeisiä oikeusperiaatteita.”

6. Puitepäätöksen 2002/584 3 artiklassa määritetään useita eurooppalaisen pidätysmääräyksen ”ehdottomia kieltäytymisperusteita”. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämien tosiseikkojen perusteella käsiteltävässä asiassa ei voida soveltaa mitään näistä perusteista. Puitepäätöksen 2002/584 4 artiklassa määritetään useita eurooppalaisen pidätysmääräyksen ”harkinnanvaraisia kieltäytymisperusteita”. Näitäkään perusteita ei voida soveltaa käsiteltävässä asiassa.

7. Ennen puitepäätöksen 2002/584 muuttamista puitepäätöksellä 2009/299 siihen sisältyi säännös, nimittäin 5 artiklan 1 alakohta, jossa säädettiin, että jos eurooppalainen pidätysmääräys on annettu sellaisen rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten, josta on päätetty vastaajan poissa ollessa, ja jos asianomaiselle henkilölle ei ole henkilökohtaisesti annettu haastetta tiedoksi tai muuten ilmoitettu poissa ollessa annettuun ratkaisuun johtaneen oikeuskäsittelyn aikaa ja paikkaa, luovuttamiselle voidaan asettaa ehto, että pidätysmääräyksen antanut oikeusviranomainen antaa vakuutuksen siitä, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena olevalla henkilöllä on mahdollisuus pyytää asian käsittelyä uudelleen pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa ja olla läsnä asiaa tuomioistuimessa käsiteltäessä. Kyseinen 5 artiklan 1 alakohta poistettiin puitepäätöksellä 2009/299, jolla puitepäätökseen lisättiin uusi 4 a artikla, joka koskee vastaajan poissa ollessa annettuja ratkaisuja.

8. Asetuksen N:o 2009/299 johdanto-osan ensimmäisessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Syytetyn oikeus olla henkilökohtaisesti läsnä oikeudenkäynnissä sisältyy ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen[5] 6 artiklassa määrättyyn oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevaan oikeuteen, sen mukaisesti kuin Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on sitä tulkinnut. Tuomioistuin on myös todennut, ettei syytetyn oikeus olla henkilökohtaisesti läsnä oikeudenkäynnissä ole ehdoton oikeus ja että syytetty voi tietyin edellytyksin vapaasta tahdostaan, nimenomaisesti tai hiljaisella suostumuksella, mutta yksiselitteisesti luopua tästä oikeudestaan.”

[5] Roomassa 4.11.1950 allekirjoitettu ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehty eurooppalainen yleissopimus (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus).

9. Puitepäätöksen 2002/584 4 a artiklassa, jonka otsikko on ”Päätökset, jotka on annettu henkilön ollessa poissa oikeudenkäynnistä”, säädetään seuraavaa:

”1. Täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi myös kieltäytyä panemasta täytäntöön eurooppalaista pidätysmääräystä, joka on annettu vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten, jos henkilö ei ollut henkilökohtaisesti läsnä päätökseen johtaneessa oikeudenkäynnissä, jollei eurooppalaisessa pidätysmääräyksessä todeta, että henkilö pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion kansallisessa lainsäädännössä tarkemmin määriteltyjen menettelyvaatimusten mukaisesti:

a) asianmukaiseen aikaan

   i) joko oli saanut haasteen henkilökohtaisesti tiedoksi ja siten saanut tiedon päätökseen johtaneen oikeudenkäynnin ajankohdasta ja paikasta tai oli muilla keinoin tosiasiallisesti saanut virallisen tiedon kyseisen oikeudenkäynnin ajankohdasta ja paikasta siten, että voidaan kiistattomasti todeta, että hän oli tietoinen oikeudenkäynnistä,

   ja

   ii) hänelle oli ilmoitettu, että asia voidaan ratkaista, vaikka hän jää pois oikeudenkäynnistä,

   tai

b) oli oikeudenkäynnistä tietoisena valtuuttanut oikeudenkäyntiavustajan, jonka joko asianomainen henkilö tai valtio oli nimennyt puolustamaan häntä oikeudenkäynnissä, ja tämä edustaja oli tosiasiallisesti puolustanut häntä oikeudenkäynnissä,

– –”

2. Direktiivi 2016/343

10. Direktiivin 2016/343 johdanto-osan 9, 33, 35, 44 ja 47 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(9) Tämän direktiivin tarkoituksena on lujittaa oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin rikosoikeudellisissa menettelyissä vahvistamalla yhteiset vähimmäissäännöt, jotka koskevat tiettyjä syyttömyysolettamaan liittyviä näkökohtia ja oikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä.

– –

(33) Oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on yksi demokraattisen yhteiskunnan perusperiaatteista. Kyseiseen oikeuteen perustuu myös epäillyn ja syytetyn oikeus olla läsnä omassa oikeudenkäynnissään, ja tämä olisi taattava kaikkialla unionissa.

– –

(35) Epäillyn tai syytetyn oikeus olla läsnä oikeudenkäynnissä ei ole ehdoton oikeus. Epäillyn tai syytetyn olisi voitava tietyin edellytyksin joko nimenomaisesti tai hiljaisella suostumuksella, mutta yksiselitteisesti, luopua tästä oikeudesta.

– –

(44) Unionin oikeuden vaikuttavuuden periaate edellyttää, että jäsenvaltiot ottavat käyttöön asianmukaiset ja tehokkaat oikeussuojakeinot siltä varalta, että yksilöille unionin oikeuden nojalla annettua oikeutta loukataan. Silloin kun tässä direktiivissä vahvistettuja oikeuksia on loukattu, tehokkaalla oikeussuojakeinolla olisi oltava mahdollisimman pitkälti sellainen vaikutus, että se palauttaa epäillyn tai syytetyn samaan tilanteeseen, joka olisi vallinnut, jos oikeudenloukkausta ei olisi tapahtunut, jotta turvataan oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ja oikeus puolustukseen.

– –

(47) Tässä direktiivissä kunnioitetaan [Euroopan unionin] perusoikeuskirjassa [jäljempänä perusoikeuskirja] ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessa tunnustettuja perusoikeuksia ja periaatteita, joihin kuuluvat muun muassa – – oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, syyttömyysolettama ja oikeus puolustukseen. Erityisesti olisi otettava huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artikla, jonka mukaisesti unioni tunnustaa oikeudet, vapaudet ja periaatteet, jotka esitetään perusoikeuskirjassa, ja Euroopan ihmisoikeussopimuksessa taatut ja jäsenvaltioiden yhteisestä valtiosääntöperinteestä johtuvat perusoikeudet ovat yleisinä periaatteina osa unionin oikeutta.”

11. Direktiivin 2016/343 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Kohde”, säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä säädetään yhteisistä vähimmäissäännöistä, jotka koskevat

– –

b) oikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä rikosoikeudellisissa menettelyissä.”

12. Direktiivin 2016/343 8 artiklassa, jonka otsikko on ”Oikeus olla läsnä oikeudenkäynnissä”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että epäillyllä tai syytetyllä on oikeus olla läsnä omassa oikeudenkäynnissään.

2. Jäsenvaltiot voivat säätää, että oikeudenkäynti, joka voi johtaa epäillyn tai syytetyn syyllisyyttä tai syyttömyyttä koskevan päätöksen tekemiseen, voidaan järjestää tämän poissa ollessa edellyttäen, että

a) epäillylle tai syytetylle on ilmoitettu hyvissä ajoin oikeudenkäynnistä ja poissaolon seuraamuksista; tai

b) epäiltyä tai syytettyä, jolle on ilmoitettu oikeudenkäynnistä, edustaa joko hänen itsensä tai valtion nimeämä valtuutettu edustaja.

3. Edellä olevan 2 kohdan mukaisesti tehty päätös voidaan panna täytäntöön asianomaista epäiltyä tai syytettyä vastaan.

4. Kun jäsenvaltiot ovat säätäneet, että oikeudenkäynti on mahdollista järjestää epäillyn tai syytetyn poissa ollessa, mutta tämän artiklan 2 kohdassa säädettyjä edellytyksiä ei voida täyttää,

koska epäiltyä tai syytettyä ei löydetä kohtuullisiksi katsottavista toimista huolimatta, jäsenvaltiot voivat säätää, että päätös voidaan silti tehdä ja panna täytäntöön. Tällöin jäsenvaltioiden on varmistettava, että kun epäillylle tai syytetylle ilmoitetaan päätöksestä, erityisesti kun hänet on otettu kiinni, hänelle on ilmoitettava myös mahdollisuudesta riitauttaa päätös ja oikeudesta uuteen oikeudenkäyntiin tai muuhun oikeussuojakeinoon 9 artiklan mukaisesti.

_ _”

13. Direktiivin 2016/343 9 artiklan, jonka otsikko on ”Oikeus uuteen oikeudenkäyntiin”, sanamuoto on seuraava:

”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos epäilty tai syytetty ei ole ollut läsnä oikeudenkäynnissään eivätkä 8 artiklan 2 kohdassa säädetyt edellytykset ole täyttyneet, hänellä on oikeus uuteen oikeudenkäyntiin tai muuhun oikeussuojakeinoon, joka mahdollistaa asian käsittelyn uudelleen, myös uuden näytön tarkastelemisen, ja joka voi johtaa alkuperäisen päätöksen kumoamiseen. Jäsenvaltioiden on tältä osin varmistettava, että kyseisellä epäillyllä tai syytetyllä on oikeus olla läsnä, osallistua tehokkaasti kansallisen lainsäädännön mukaisia menettelyjä sovellettaessa ja käyttää oikeuttaan puolustukseen.”

14. Kyseisen direktiivin 10 artiklassa, jonka otsikko on ”Oikeussuojakeinot”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että epäillyllä tai syytetyllä on käytössään tehokkaat oikeussuojakeinot, jos hänen tämän direktiivin mukaisia oikeuksiaan loukataan.

_ _”

B Saksan oikeus

15. Kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun lain (Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen, jäljempänä IRG), sellaisena kuin se on julkaistu 27.6.1994[6] ja sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna 10.12.2019 annetun lain[7] 4 §:llä, 83 §:n, jolla saatetaan puitepäätöksen 2002/584 4 a artikla osaksi kansallista lainsäädäntöä, 1 momentin 3 kohdassa säädetään, että luovuttaminen eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella ei ole sallittua, jos tuomittu ei ollut henkilökohtaisesti läsnä tuomioon johtaneessa oikeudenkäynnissä. IRG:n 83 §:n 2, 3 ja 4 momentissa luetelluin tietyin edellytyksin henkilön, joka ei ollut henkilökohtaisesti läsnä oikeudenkäynnissä, luovuttaminen on sallittua poikkeuksena 83 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetystä yleissäännöstä.

16. IRG:n 83 §:n sanamuoto on seuraava:

”_ _

(2) Sen estämättä, mitä [83 §:n] 1 momentin 3 kohdassa säädetään, luovuttaminen on sallittua, jos

1. tuomittu henkilö

a) asianmukaiseen aikaan

6 BGBl. I s. 1537.

7 BGBl. I s. 2128.

aa) on saanut henkilökohtaisesti tiedoksi haasteen osallistua tuomioon johtaneeseen oikeudenkäyntiin tai

bb) on muilla keinoin tosiasiallisesti saanut virallisen tiedon tuomioon johtaneen oikeudenkäynnin ajankohdasta ja paikasta siten, että voidaan kiistattomasti todeta, että hän oli tietoinen oikeudenkäynnistä, ja

b) on saanut ilmoituksen siitä, että tuomio voidaan antaa, vaikka hän jää pois oikeudenkäynnistä,

2. tuomittu henkilö, joka on ollut tietoinen häntä koskevasta oikeudenkäynnistä, johon häntä puolustanut henkilö on osallistunut, on estänyt haasteen henkilökohtaisen tiedoksi antamisen pakenemalla tai

_ _”

II Tosiseikat, asian käsittelyn vaiheet ja ennakkoratkaisukysymys

17. Ennakkoratkaisupyynnön mukaan TR on Romanian kansalainen, joka on tuomittu romanialaisissa tuomioistuimissa useista Romaniassa tehdyistä rikoksista. Romanialaiset tuomioistuimet ovat tässä yhteydessä antaneet kolme eurooppalaista pidätysmääräystä kahdessa Romanian tuomiopiirissä annetuilla kolmella eri tuomiolla määrättyjen vapausrangaistusten täytäntöönpanemiseksi.

18. Kaksi näistä pidätysmääräyksistä on merkityksellisiä käsiteltävän asian kannalta. Kummassakin tapauksessa, joita nämä pidätysmääräykset koskevat, Romanian viranomaiset yrittivät tuloksetta haastaa TR:n ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäyntiin. Molemmissa tapauksissa hänelle yritettiin toimittaa henkilökohtaisesti haaste hänen viimeiseen tiedossa olevaan osoitteeseensa Romaniassa. Viralliset ilmoitukset haasteista jätettiin TR:n osoitteeseen, ja Romanian lainsäädännön mukaisesti haasteet katsottiin näin annetun tiedoksi kymmenen päivän kuluttua siitä.

19. Vaikka TR ei saanut haastetta henkilökohtaisesti tiedoksi, hän oli tietoinen ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäynneistä ja kummassakin tapauksessa valitsi, nimesi ja valtuutti asianajajan edustamaan itseään, ja kummassakin tapauksessa TR:n valitsema asianajaja edusti tosiasiallisesti häntä oikeudenkäynnissä. TR ei kuitenkaan ollut henkilökohtaisesti läsnä oikeudenkäynneissä, joissa annettiin näin ollen tuomio vastaajan poissa ollessa.

20. Molemmista tuomioista valitettiin. Ainakin toisessa näistä tapauksista valituksen teki asianajaja, jonka TR oli valinnut ja valtuuttanut edustamaan itseään ensimmäisessä oikeusasteessa. Valituksiin liittyvät olosuhteet eivät käy täysin selväksi unionin tuomioistuimen käytettävissä olevista asiakirjoista, mutta jommassakummassa tapauksessa TR:ää edusti tuomioistuimen nimeämä asiamies.

21. TR matkusti lokakuussa 2018 Saksaan ja oli lyhyen ajanjakson eli 29.10.2018–30.1.2019 virallisesti kirjoilla Hessen osavaltiossa sijaitsevassa Bad Nauheimissa. Hänen elämänkumppaninsa antaman lausunnon mukaan TR asui ensin Hessenin osavaltiossa ja sen jälkeen suunnilleen toukokuusta 2019 lähtien Hampurissa, mutta TR ei voinut rekisteröityä virallisesti kirjoilla olevaksi, ”koska Romanian viranomaiset olivat etsintäkuuluttaneet hänet tuhopoltosta” ja hän oli siten pakoileva henkilö. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on

pitänyt tätä lausuntoa uskottavana. [8]

22. Siitä lähtien, kun TR ei ollut enää kirjoilla Bad Nauheimissa sijaitsevassa osoitteessa, hänen pidättämiseensä saakka hänellä ei ollut virallista osoitetta. Kun TR pidätettiin, hänellä oli hallussaan toiselle henkilölle kuuluvat henkilöasiakirjat, joiden hän väitti kuuluvan veljelleen. Hän ei esittänyt mitään syytä näiden henkilöasiakirjojen hallussapidolle, ja poliisin antamien tietojen mukaan TR oli toistuvasti käyttänyt toisen veljensä henkilöllisyyttä.

23. Näiden seikkojen perusteella ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoi, että TR oli paennut Romaniasta ja piileskeli Saksassa niiden tuomioiden takia, joiden perusteella käsiteltävän asian kannalta merkitykselliset kaksi eurooppalaista pidätysmääräystä oli annettu.

24. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin totesi 28.5.2020 tekemässään päätöksessä, että IRG:n 83 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaiset edellytykset luovuttamiselle täyttyivät TR:n tapauksessa. Se katsoi, että tietoisena eurooppalaisten pidätysmääräysten perusteena olevista oikeudenkäynneistä TR oli paennut Saksaan ja näin estänyt haasteiden tiedoksiannon hänelle henkilökohtaisesti. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin totesi lisäksi Romanian viranomaisten toimittamien tietojen perusteella, että syytettyä edusti molemmissa oikeudenkäynneissä ensimmäisessä oikeusasteessa hänen valitsemansa asianajaja ja molemmissa muutoksenhakumenettelyissä muutoksenhakutuomioistuinten nimeämä asiamies. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoi, että TR:n luovuttaminen näiden kahden eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella oli siten sallittua puitepäätöksen 2002/584 täytäntöönpanemiseksi annetun Saksan lainsäädännön nojalla.

25. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin hyväksyi 24.6.2020 tekemällään päätöksellä TR:n hakemuksen 28.5.2020 tehdyn päätöksen arvioimiseksi uudelleen. TR:n asianajaja väitti, että TR:n luovuttaminen tilanteessa, jossa ei ole annettu vakuutusta siitä, että TR:llä on mahdollisuus pyytää asian käsittelyä uudelleen, on lainvastaista direktiivin 2016/343 8 ja 9 artiklan nojalla, ja kyseenalaisti IRG:n 83 §:n 2 momentin 2 kohdan yhteensopivuuden kyseisen direktiivin kanssa.

26. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on nyt ratkaistava, olisiko sen 28.5.2020 tekemä päätös pysytettävä vai olisiko TR:n luovuttaminen todettava lainvastaiseksi.

27. Tässä tilanteessa Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburg (osavaltion ylioikeus, Hampuri, Saksa) päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Kun tehdään ratkaisu poissa olleena tuomitun henkilön luovuttamisesta syytetoimia varten Euroopan unionin jäsenvaltiosta toiseen jäsenvaltioon, onko direktiivin 2016/343 säännöksiä ja erityisesti sen 8 ja 9 artiklaa tulkittava siten, että luovuttamisen sallittavuus – erityisesti niin sanotussa pakoilutilanteessa – riippuu siitä, täyttääkö pyynnön esittänyt valtio direktiivissä vahvistetut edellytykset?” [9]

28. Unionin tuomioistuin päätti 23.9.2020 käsitellä ennakkoratkaisupyynnön kiireellisessä menettelyssä unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 107 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

[8] Ks. ennakkoratkaisupyynnön III jakson 1 kohdan a alakohdan (2) alakohdan a alakohdan bb alakohdan toinen kappale (”nach vorläufiger Bewertung glaubhafte und belastbare Angaben”).

[9] Vaikka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen kysymys on muotoiltu ikään kuin se koskisi ”luovuttamista syytetoimia varten”, ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että se koskee kyseisen henkilön luovuttamista vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten ja sitä, olisiko tällainen luovuttaminen lainmukaista unionin oikeuden asiaa koskevien säännösten nojalla. Vaikuttaa siltä, että viittaus ”syytetoimiin” (”Strafverfolgung”) ”vapausrangaistuksen täytäntöönpanon” (”Strafvollstreckung”) sijasta on kirjoitusvirhe.

29. Se myös päätti kehottaa Romaniaa toimittamaan kirjallisesti kaikki käsiteltävän asian kannalta merkitykselliset tiedot työjärjestyksensä 109 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

30. Kirjallisia huomautuksia ennakkoratkaisukysymyksestä esittivät Generalstaatsanwaltschaft Hamburg, Romania ja komissio. TR, Saksan liittotasavalta ja Puolan tasavalta esittivät suulliset lausumansa 19.11.2020 pidetyssä istunnossa.

III Asian tarkastelu

A Alustavat huomautukset

31. Vaikka ennakkoratkaisukysymyksessä, sellaisena kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on sen muotoillut, pyydetään tulkitsemaan direktiiviä 2016/343, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee varsinaisesti, onko direktiivin 2016/343 säännöksillä ja tarkemmin ottaen sen 8 ja 9 artiklalla vaikutusta puitepäätöksen 2002/584 4 a artiklaan sisältyvien harkinnanvaraisten kieltäytymisperusteiden toimintaan. Tästä syystä on mielestäni hyödyllistä tarkastella ensin puitepäätöstä ja etenkin sen 4 a artiklaa sekä olosuhteita, joissa unionin tuomioistuin on katsonut täytäntöönpanevan oikeusviranomaisen olevan velvollinen ”päättämään luovutusmenettelyn”, ennen kuin arvioidaan direktiiviä 2016/343 ja lopuksi näiden kahden säädöksen keskinäistä vuorovaikutusta.

B Puitepäätös

1. Yleisiä huomioita

32. Kuten unionin tuomioistuin on johdonmukaisesti todennut, sekä jäsenvaltioiden välisen keskinäisen luottamuksen periaatteella että vastavuoroisen tunnustamisen periaatteella on unionin oikeudessa perustavanlaatuinen merkitys, koska niiden avulla voidaan luoda ja pitää yllä alue, jolla ei ole sisäisiä rajoja. Keskinäisen luottamuksen periaate edellyttää etenkin vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta sitä, että kukin jäsenvaltio katsoo – jollei kyse ole poikkeuksellisista olosuhteista –, että kaikki muut jäsenvaltiot noudattavat unionin oikeutta ja aivan erityisesti unionin oikeudessa tunnustettuja perusoikeuksia. [10]

33. Unionin tuomioistuin on siten katsonut, että keskinäisen luottamuksen periaate, joka on rikosasioiden oikeudellisen yhteistyön ”kulmakivi”, tarkoittaa sitä, että puitepäätöksen 2002/584 1 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot ovat lähtökohtaisesti velvollisia panemaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöön. Täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen voi kieltäytyä tällaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta vain tyhjentävästi puitepäätöksen 3 artiklassa luetelluissa täytäntöönpanosta kieltäytymisen ehdottomissa tapauksissa tai puitepäätöksen 4 ja 4 a artiklassa luetelluissa täytäntöönpanosta kieltäytymisen harkinnanvaraisissa tapauksissa. Lisäksi eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanolle voidaan asettaa vain puitepäätöksen 5 artiklassa tyhjentävästi lueteltuja ehtoja. [11]

[10] Tuomio 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru (C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 78 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

[11] Tuomio 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru (C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 79 ja 80 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

2. Puitepäätöksen 2002/584 säännösten mukaiset eksplisiittiset kieltäytymisperusteet

34. Kuten edellä tämän ratkaisuehdotuksen 33 kohdassa todettiin, puitepäätökseen 2002/584 sisältyy kolme säännöstä, jotka koskevat eurooppalaisen pidätysmääräyksen ”kieltäytymisperusteita”. Mitään sen 3 artiklassa säädetyistä ehdottomista kieltäytymisperusteista tai 4 artiklassa säädetyistä harkinnanvaraisista kieltäytymisperusteista ei voida soveltaa käsiteltävässä asiassa. Tämän menettelyn kannalta merkityksellinen säännös on puitepäätöksen 4 a artikla, johon sisältyy eurooppalaisen pidätysmääräyksen ”harkinnanvaraisia kieltäytymisperusteita”. Puitepäätöksen 2002/584 4 a artiklassa säädetään eurooppalaisista pidätysmääräyksistä, jotka on annettu vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen tai turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen ”voi” kieltäytyä panemasta täytäntöön eurooppalaista pidätysmääräystä, jos henkilö ei ollut henkilökohtaisesti läsnä ratkaisuun johtaneessa oikeudenkäynnissä, jollei sovelleta jotakin siinä mainituista useista poikkeuksista. Näiden poikkeuksen mukaisesti on niin, että jos jokin 4 a artiklan 1 kohdan a–d alakohdassa säädetyistä edellytyksistä täyttyy, luovuttamisen täytäntöönpano on pakollista. Tämän edellisen voimassa olleen unionin toimen [12] mukaiseen sääntelyyn tehdyn muutoksen oli tarkoitus helpottaa luovuttamista. [13] Sillä myös poistettiin täytäntöönpanosta vastaavalta oikeusviranomaiselta tehtävä arvioida pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen antaman vakuutuksen ”riittävyyttä”. Puitepäätöksen 2002/584 4 a artiklassa ei siten aseteta täytäntöönpanosta vastaavalle oikeusviranomaiselle velvollisuutta olla luovuttamatta henkilöä, jos hän ei ollut henkilökohtaisesti läsnä oikeudenkäynnissä. Siinä ainoastaan *annetaan* täytäntöönpanosta vastaavalle oikeusviranomaiselle *mahdollisuus* tehdä näin ja vain siinä tapauksessa, että 4 a artiklan mukaisia poikkeuksia harkinnanvaraisiin kieltäytymisperusteisiin ei sovelleta. Jos yhden tai useamman tällaisen poikkeuksen edellytykset täyttyvät, täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen on velvollinen luovuttamaan kyseisen henkilön, vaikka hän ei ollut henkilökohtaisesti läsnä oikeudenkäynnissä.

3. Kyseisten kahden pidätysmääräyksen täytäntöönpano on sallittua puitepäätöksen 2002/584 säännösten nojalla

35. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen antamien tietojen mukaan TR:ää edusti hänen valitsemansa asianajaja, jonka hän oli valtuuttanut edustamaan itseään molemmissa ensimmäisen oikeusasteen oikeudenkäynneissä. Kyseiset oikeudenkäynnit vaikuttavat siten täyttävän puitepäätöksen 2002/584 4 a artiklan 1 kohdan b alakohtaan sisältyvät edellytykset, ja jos kyseiset oikeudenkäynnit olisivat ainoat merkitykselliset oikeudenkäynnit, kyseisten kahden eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpano olisi ollut pakollista.

36. Molemmissa asioissa tehtiin kuitenkin valitus. Unionin tuomioistuimen käytettävissä olevista asiakirjoista ei ilmene, voidaanko muutoksenhakumenettelyjä näissä kahdessa Romaniassa vireillä olevassa asiassa pitää puitepäätöksen 2002/584 4 a artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna ”päätökseen johtaneena oikeudenkäyntinä”, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä tulkinnut tuomiossa

[12] Nimittäin puitepäätöksen 2002/584 5 artiklan 1 kohta ennen kyseisen puitepäätöksen muuttamista puitepäätöksellä 2009/299.

[13] Ks. vastaavasti puitepäätöksen 2009/299 johdanto-osan kolmas perustelukappale: ”Näissä puitepäätöksissä tarjotut ratkaisut eivät ole tyydyttäviä tapauksissa, joissa asianomaiselle henkilölle ei ole voitu ilmoittaa asian käsittelystä. – – Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä tehdyn puitepäätöksen 2002/584/YOS – – mukaan täytäntöönpanoviranomaisella on mahdollisuus vaatia pidätysmääräyksen antaneelta viranomaiselta takuu, joka riittävällä tavalla takaa sen, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen kohteena olevalla henkilöllä on mahdollisuus pyytää asian käsittelyä uudelleen pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa ja olla läsnä tuomiota annettaessa. Päätöksen tällaisen takuun riittävyydestä tekee täytäntöönpanoviranomainen, ja tästä syystä on vaikeaa tarkalleen tietää, milloin täytäntöönpanosta voidaan kieltäytyä.”

Tupikas,[14] ja oliko siten kyseessä mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitettu ”oikeudellinen ratkaisu, jolla asia ratkaistaan aineellisesti lopullisesti”.[15] Jos kyseiset muutoksenhakumenettelyt ovat ”päätökseen johtaneita oikeudenkäyntejä”, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on tätä käsitettä tulkinnut, näiden oikeudenkäyntien on täytettävä 4 a artiklan 1 kohdan a–d alakohtaan sisältyvät edellytykset, jotta eurooppalaisten pidätysmääräysten täytäntöönpano on pakollista. Jos muutoksenhakumenettelyt eivät ole ”päätökseen johtaneita oikeudenkäyntejä” – kuten voisi olla pelkästään oikeuskysymyksiin rajoittuvien valitusten tapauksessa –, vaikuttaa siltä, että eurooppalaisten pidätysmääräysten täytäntöönpano olisi pakollista. Ennakkoratkaisupyynnöstä ei selviä, mahdollistavatko pidätysmääräykset antaneiden romanialaisten oikeusviranomaisten toimittamat tiedot tällaisen ratkaisun.

37. Sellaisena kuin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on esittänyt käsiteltävän asian unionin tuomioistuimelle, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen ratkaistavana on kuitenkin tilanne, jossa TR:n luovuttaminen on – ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen näkemyksen, sen tosiseikoista tekemän arvioinnin ja eurooppalaisiin pidätysmääräyksiin sisältyvien tietojen ja Romanian viranomaisten sen tiedusteluihin antamien vastausten tarkastelun perusteella – harkinnanvaraista puitepäätöksen 2002/584 4 a artiklan nojalla ja että luovuttaminen on sallittua kansallisen lainsäädännön perusteella. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin myös katsoo, että sen näistä samoista tosiseikoista tekemän arvioinnin perusteella TR:n direktiivin 2016/343 mukaisia oikeuksia saatetaan loukata, jos hänellä ei ole mahdollisuutta asian käsittelyyn uudelleen pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa (Romania), mitä pidätysmääräyksen antaneet (Romanian) oikeusviranomaiset eivät ole taanneet, ja tiedustelee siten, onko se velvollinen sivuuttamaan kansalliset säännökset, joiden mukaan eurooppalaiset pidätysmääräykset on pantava täytäntöön, jotta TR:n *harkinnanvaraisesta*[16] luovuttamisesta voidaan kieltäytyä siinä tapauksessa, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että hänen direktiivin 2016/343 mukaisia oikeuksiaan saatetaan loukata.

4. Unionin tuomioistuimen tuomio Melloni

38. Unionin tuomioistuimella on jo ollut tilaisuus tulkita puitepäätöksen 2002/584 4 a artiklan 1 kohdan yhteensopivuutta perusoikeuskirjan 47 artiklasta ja 48 artiklan 2 kohdasta johtuvien vaatimusten kanssa harkinnanvaraista luovuttamista koskevaan sääntöön vastaajan poissa ollessa annettujen tuomioiden osalta tehdyn poikkeuksen yhteydessä. Tuomioon Melloni[17] johtaneessa asiassa tuomittua edusti sekä ensimmäisessä oikeusasteessa että muutoksenhakuasteessa hänen valitsemansa ja valtuuttamansa asianajaja. Täytäntöönpanosta vastaavien (Espanjan) oikeusviranomaisten oli siten luovutettava hänet pidätysmääräyksen antaneeseen jäsenvaltioon (Italia) puitepäätöksen 2002/584 säännösten mukaisesti, eikä luovuttaminen ollut harkinnanvaraista.

[14] Tuomio 10.8.2017, Tupikas (C-270/17 PPU, EU:C:2017:628, 81 kohta). Unionin tuomioistuimen antaman tuomion Tupikas mukaan sellaisissa menettelyissä, joihin kuuluu useita oikeusasteita, ”päätökseen johtanut oikeudenkäynti” on ”menettely, jonka päätteeksi annettiin viimeinen [tuomio], jos kyseinen tuomioistuin lausui lopullisesti asianomaisen henkilön syyllisyydestä – – tutkittuaan asiaa koskevat raskauttavat ja lieventävät seikat aineellisesti ja oikeudellisesti – –”.

[15] Idem., 83 kohta.

[16] Harkinnanvarainen puitepäätöksen 2002/584 4 a artiklan mukaisesti.

[17] Tuomio 26.2.2013 (C-399/11, EU:C:2013:107).

39. Vaikka tuomion Melloni tuomiolauselma on muotoiltu ikään kuin se käsittäisi minkä tahansa 4 a artiklan 1 kohdan nojalla tapahtuvan luovuttamisen,[18] kyseisen tuomion on ymmärrettävä koskevan ainoastaan niitä tapauksia – jollaisesta nyt käsiteltävässä asiassa ei ole kyse –, joissa luovuttaminen on pakollista eikä harkinnanvaraista, eli tapauksia, joissa sovelletaan yhtä tai useampaa 4 a artiklan 1 kohdan a–d alakohdan poikkeusta. Tuomion Melloni ei voida ymmärtää käsittävän mitä tahansa harkinnanvaraista luovuttamista, jonka täytäntöönpanojäsenvaltio voi sallia harkintavaltansa mukaisesti, jos 4 a artiklan 1 kohdan a–d alakohdan poikkeusten edellytykset eivät täyty. Tämä käy myös selvästi ilmi unionin tuomioistuimen kyseisen tuomion 47–54 kohdassa esittämästä yksityiskohtaisesta tarkastelusta.

40. Jos ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että nyt käsiteltävässä asiassa sovelletaan yhtä 4 a artiklan 1 kohdan a–d alakohdan poikkeuksista eli että eurooppalaisten pidätysmääräysten perustana olevissa menettelyissä annettiin missä tahansa näistä poikkeuksista edellytettävät menettelylliset takeet, tuomiossa Melloni esitettyä toteamusta, jonka mukaan ”4 a artiklan 1 kohta on yhteensopiva – – perusoikeuskirjan 47 artiklasta ja 48 artiklan 2 kohdasta johtuvien vaatimusten kanssa” voitaisiin soveltaa nyt käsiteltävässä asiassa. Tällöin olisi katsottava, että TR:n perusoikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, hänen oikeutensa olla läsnä oikeudenkäynnissä mukaan luettuna, ei ole loukattu.

41. Kuten edellä tämän ratkaisuehdotuksen 36 ja 37 kohdassa tarkasteltiin, on mahdollista, että nyt käsiteltävässä asiassa voidaan soveltaa jotakin 4 a artiklan 1 kohdan a tai b alakohdan poikkeuksista (vaikka tämä ei suinkaan ole selvää). Koska ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on perustanut kysymyksensä olettamaan siitä, että kyseessä olevien eurooppalaisten pidätysmääräysten täytäntöönpanoon sovelletaan harkinnanvaraisia kieltäytymisperusteita, otan lähtökohdaksi tämän olettaman.

5. Poikkeustapaukset, joissa unionin tuomioistuin on katsonut, että täytäntöönpanosta vastaavalla oikeusviranomaisella on mahdollisuus ”päättää puitepäätöksellä 2002/584 käyttöön otettu luovuttamismenettely”

42. Unionin tuomioistuin on – vähäisessä määrässä tapauksia, jotka koskivat asianomaisten henkilöiden perusoikeuksien loukkauksia – myöntänyt, että ”täytäntöönpanosta vastaavalla oikeusviranomaisella on tietyin edellytyksin mahdollisuus päättää puitepäätöksellä 2002/584 käyttöön otettu luovuttamismenettely”.[19]

43. Unionin tuomioistuin perusti tämän epätavallisen poikkeamisen puitepäätöksen 2002/584 säännöksistä puitepäätöksen 1 artiklan 3 kohtaan, jossa säädetään, että puitepäätös ”ei vaikuta velvoitteeseen kunnioittaa [SEU] 6 artiklassa taattuja perusoikeuksia ja keskeisiä oikeusperiaatteita”. Unionin tuomioistuin on oikeuskäytännössään myös todennut, että vastavuoroisen tunnustamisen ja keskinäisen luottamuksen periaatteiden soveltaminen voi olla rajoitettua poikkeuksellisissa olosuhteissa.[20]

[18] Tuomiolauselman 2 kohdassa todetaan, että ”4 a artiklan 1 kohta on yhteensopiva – – perusoikeuskirjan 47 artiklasta ja 48 artiklan 2 kohdasta johtuvien vaatimusten kanssa”.

[19] Tuomio 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru (C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198); tuomio 25.7.2018, Minister for Justice and Equality (Oikeusjärjestelmän puutteet) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 44 kohta) ja tuomio 25.7.2018, Generalstaatsanwaltschaft (Vankeusolosuhteet Unkarissa) (C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, 57 kohta). Ks. myös julkisasiamies Campos Sánchez-Bordonan ratkaisuehdotus Openbaar Ministerie (Pidätysmääräyksen antaneen oikeusviranomaisen riippumattomuus) (C-354/20 PPU ja C-412/20 PPU, EU:C:2020:925, 39, 40 ja 44 kohta).

[20] Ks. vastaavasti 18.12.2014 annettu lausunto 2/13 (Euroopan unionin liittyminen ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehtyyn yleissopimukseen) (EU:C:2014:2454, 191 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

44. Unionin tuomioistuin on sitä vastoin huomauttanut, että kuten puitepäätöksen 2002/584 johdanto-osan kymmenennessä perustelukappaleessa todetaan, eurooppalaista pidätysmääräystä koskevan järjestelyn soveltaminen sellaisenaan voidaan keskeyttää vain, jos jokin jäsenvaltio rikkoo vakavasti ja jatkuvasti SEU 2 artiklassa tarkoitettuja arvoja, ja SEU 7 artiklassa määrätyn menettelyn mukaisesti. [21]

45. Tämän perusteella unionin tuomioistuin vahvisti tiettyjä vaatimuksia tarkistamiselle, joka täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on tehtävä, jos vaarana on, että kyseisen henkilön perusoikeuksia voidaan loukata pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa, jos hänet luovutetaan sinne. Jos pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa saatetaan rikkoa perusoikeuskirjan 4 artiklaan sisältyvää epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kieltoa, nämä vaatimukset edellyttävät, että täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on tehtävä lisäselvityksiä, jos on ”objektiivisia, luotettavia, tarkkoja ja asianmukaisesti päivitettyjä tietoja”, jotka osoittavat puutteita, ja sen jälkeen ”tarkastettava konkreettisesti ja tarkasti, onko painavia perusteita uskoa”, että kyseinen henkilö altistuisi *todelliselle vaaralle* perusoikeutensa loukkaamisesta. [22] Jos näin on, täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on ”pyydettävä lisätietoja” pidätysmääräyksen antaneelta oikeusviranomaiselta ja lykättävä päätöstään kyseisen henkilön luovuttamisesta siihen asti, kunnes sillä on ”lisätietoja, joiden nojalla se voi katsoa, ettei tällaista vaaraa ole”. Jos vaaran olemassaoloa ei voida kohtuullisessa määräajassa sulkea pois, täytäntöönpanosta vastaavan oikeusviranomaisen on päätettävä, ”onko luovuttamismenettely lopetettava”. [23]

46. Perusoikeuden loukkaamisen vaara on todettava tapauskohtaisesti. Epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kiellon mahdollisen rikkomisen yhteydessä unionin tuomioistuin on tuomiossa Generalstaatsanwaltschaft katsonut, että tätä tarkoitusta varten on arvioitava ”vain niissä rangaistuslaitoksissa vallitsevat vankeusolosuhteet, joihin [kyseinen] henkilö – – tullaan todennäköisesti sijoittamaan” ja ”asianomaisen henkilön osalta vain ne konkreettiset ja yksityiskohtaiset vankeusolosuhteet, joilla on merkitystä ratkaistaessa sitä, kohdistuuko tähän todellinen vaara – – epäinhimillisestä tai halventavasta kohtelusta”. [24]

47. Oikeuden oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin mahdollisen loukkaamisen yhteydessä unionin tuomioistuin sovelsi tuomiossa Minister for Justice and Equality [25] pohjimmiltaan samoja vaatimuksia kuin tuomiossa Aranyosi ja Căldăraru [26] todettuaan ensin, että todellinen vaara siitä, että oikeuteen saada asiansa käsitellyksi riippumattomassa tuomioistuimessa ja siten ”oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan perusoikeuden keskeiseen sisältöön”, sellaisena kuin se taataan perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa, puututaan, voi antaa, kuten todellinen vaara perusoikeuskirjan 4 artiklan rikkomisesta, täytäntöönpanosta vastaavalle

[21] Tuomio 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru (C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, 81 kohta) ja tuomio 25.7.2018, Minister for Justice and Equality (Oikeusjärjestelmän puutteet) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 70 kohta).

[22] Tuomio 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru (C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, tuomiolauselma ja 104 kohta), joka koskee perusoikeuskirjan 4 artiklan rikkomista Romanian ja Unkarin vankiloiden olosuhteista johtuvaa epäinhimillistä tai halventavaa kohtelua, ja tuomio 25.7.2018 Generalstaatsanwaltschaft (Vankeusolosuhteet Unkarissa) (C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, 60 ja 62 kohta).

[23] Tuomio 5.4.2016, Aranyosi ja Căldăraru (C-404/15 ja C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, tuomiolauselma ja 104 kohta).

[24] Tuomio 25.7.2018 Generalstaatsanwaltschaft (Vankeusolosuhteet Unkarissa) (C-220/18 PPU, EU:C:2018:589, tuomiolauselman toinen ja kolmas luetelmakohta).

[25] Tuomio 25.7.2018, Minister for Justice and Equality (Oikeusjärjestelmän puutteet) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586).

[26] Tuomiossa Minister for Justice and Equality ilmaistut vaatimukset edellyttävät ”objektiivisten, luotettavien, tarkkojen ja asianmukaisesti päivitettyjen tietojen” [englanninkielisessä versiossa ”material that is objective, reliable, specific and properly updated”] olemassaoloa, kun taas tuomiossa Aranyosi ja Căldăraru edellytettiin nämä vaatimukset täyttäviä ”perusteita” [englanninkielisessä versiossa ”evidence”]. Viitteet perusoikeuden loukkaamisesta olivat asiassa Aranyosi ja Căldăraru vakuuttavampia kuin asiassa Minister for Justice and Equality, koska ensiksi mainitussa kyse oli Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioista, joissa se oli katsonut Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklaa rikotun, ja jälkimmäisessä oli kyse komission perustellusta ehdotuksesta, jossa katsottiin, että Puolan oikeuslaitoksen riippumattomuuteen oli puututtu.

oikeusviranomaiselle mahdollisuuden jättää poikkeuksellisesti ryhtymättä toimenpiteisiin eurooppalaisen pidätysmääräyksen johdosta puitepäätöksen 2002/584 1 artiklan 3 kohdan nojalla. [27]

48. Tämän oikeuskäytännön yhteisiä tekijöitä ovat siten ensinnäkin se, että on ulkoisia ”perusteita” tai ”tietoja” – joiden on oltava ”objektiivisia, luotettavia, tarkkoja ja asianmukaisesti päivitettyjä” ja jotka perusoikeuskirjan 4 artiklaa koskeneissa tapauksissa koostuivat Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen antamista tuomioista ja perusoikeuskirjan 47 artiklan toista kohtaa koskeneessa asiassa komission perustellusta lausunnosta [28] –, joiden on osoitettava ”puutteet”, joihin voi liittyä todellinen vaara kyseisen perusoikeuden loukkaamisesta, ja toiseksi sen tapauskohtainen määrittäminen, että kyseiseen henkilöön voi hänen henkilökohtaisten olosuhteidensa perusteella kohdistua todellinen vaara hänen perusoikeutensa loukkaamisesta, jos hänet luovutetaan.

C Perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleessa taatun läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevan perusoikeuden sisältö

49. Perusoikeuskirjan 47 artiklan otsikko on ”Oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen”. Sen toisessa kohdassa määrätään, että ”jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa, joka on etukäteen laillisesti perustettu”. Perusoikeuskirjan selityksissä [29] huomautetaan, että perusoikeuskirjan 47 artiklan toinen kohta vastaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan, joka koskee oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, 1 kappaletta. [30] Perusoikeuskirjan 52 artiklan, jonka otsikko on ”Oikeuksien ja periaatteiden ulottuvuus ja tulkinta”, 3 kohdassa määrätään, että ”siltä osin kuin tämän perusoikeuskirjan oikeudet vastaavat [Euroopan ihmisoikeussopimuksessa] taattuja oikeuksia, niiden merkitys ja ulottuvuus ovat samat kuin mainitussa yleissopimuksessa. Tämä määräys ei estä unionia myöntämästä tätä laajempaa suojaa”.

50. Oikeus olla läsnä oikeudenkäynnissä kuuluu oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan perusoikeuden keskeiseen sisältöön. Kuten unionin tuomioistuin ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ovat johdonmukaisesti katsoneet, syytetty voi kuitenkin luopua oikeudestaan olla läsnä oikeudenkäynnissä joko nimenomaisesti tai hiljaisesti omalla toiminnallaan, [31] kuten silloin, kun henkilö pyrkii välttelemään oikeudenkäyntiä. Kuten Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut, ”poissa ollessa tuomitulta henkilöltä evätään oikeussuoja, jos hän ei voi pyytää tuomioistuinta lausumaan tuomittua kuultuaan uudelleen syytteen

[27] Ks. tuomion 25.7.2018, Minister for Justice and Equality (Oikeusjärjestelmän puutteet) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586) 47–59 kohtaan sisältyvä kattava analyysi.

[28] Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 7 artiklan 1 kohdan mukainen 20.12.2017 annettu komission perusteltu ehdotus oikeusvaltioperiaatteen noudattamisesta Puolassa (COM(2017) 835 final).

[29] EUVL 2007, C 303, s. 17.

[30] Ks. vastaavasti myös tuomio 25.7.2018, Minister for Justice and Equality (Oikeusjärjestelmän puutteet) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, 33 kohta) ja samassa asiassa esittämäni ratkaisuehdotuksen 48 kohta.

[31] Ks. tuomio 26.2.2013, Melloni (C-399/11, EU:C:2013:107, 49 kohta) ja tuomio 13.2.2020, Spetsializirana prokuratura (C-688/18, EU:C:2020:94, 37 kohta); Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 1.3.2006, Sejdovic v. Italia (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, 86 kohta) (”Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan sanamuoto sen enempää kuin sen henkikään ei estä henkilöä luopumasta vapaasta tahdostaan joko nimenomaisesti tai hiljaisesti oikeudesta oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeisiin”); ks. vastaavasti myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 30.11.2000, Kwiatkowska v. Italia (CE:ECHR:2000:1130DEC005286899).

perusteltavuudesta tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen osalta, kun ei ole osoitettu, että asianomainen henkilö on *luopunut oikeudestaan olla läsnä ja puolustautua oikeudenkäynnissä* – – tai että hän *on omasta halustaan paennut oikeutta*”.[32]

51. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin totesi lisäksi, että jos haastetta ei ole annettu virallisesti tiedoksi poissa ollessa tuomitulle henkilölle, herää kysymys, voidaanko hänen katsoa olleen riittävän tietoinen syytteestä ja oikeudenkäynnistä, jotta hän voi päättää luopua oikeudestaan olla läsnä oikeudenkäynnissä tai paeta oikeutta, ja katsoi, että ”tietyt todetut tosiseikat voivat olla yksiselitteinen osoitus siitä, että syytetty on tietoinen häntä vastaan käytävästä rikosoikeudellisesta menettelystä ja syytteen luonteesta ja syystä eikä aio osallistua oikeudenkäyntiin tai haluaa paeta oikeutta”.[33]

52. Tämä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö koskee kuitenkin ensimmäisessä oikeusasteessa käsiteltyjä tapauksia. Muutoksenhakuasioissa oikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä koskeva suoja on huomattavasti rajoitetumpi. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä etenkin erotetaan tilanteet, joissa muutoksenhakumenettely koskee ainoastaan oikeuskysymyksiä, tilanteista, joissa muutoksenhakutuomioistuin voi tutkia sekä tosiseikkoja että oikeuskysymyksiä ja arvioida täysimääräisesti asianomaisen henkilön syyllisyyttä tai syyttömyyttä. Ensiksi mainitussa tapauksessa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan vaatimuksia voidaan noudattaa, vaikka valittajalle ei anneta tilaisuutta tulla kuulluksi henkilökohtaisesti, edellyttäen että ensimmäisessä oikeusasteessa järjestettiin tällainen kuuleminen.[34] Viimeksi mainitussa tapauksessa, ja etenkin jos muutoksenhakutuomioistuinta pyydetään koventamaan rangaistusta, syytetyn läsnäolo on todennäköisemmin välttämätöntä.[35]

53. Ennakkoratkaisupyynnössä kuvatuista tosiseikoista ei käy yksityiskohtaisesti ilmi TR:ää koskevissa asioissa vireillä olevien muutoksenhakumenettelyjen luonne. Näin ollen on epäselvää, minkä vaatimusten mukaisesti olisi arvioitava hänen oikeuttaan olla läsnä näissä oikeudenkäynneissä ja Romanian viranomaisten pyrkimysten toimittaa hänelle kutsu näissä muutoksenhakuasioissa riittävyyttä, jotta voidaan määrittää, onko käsiteltävässä asiassa loukattu TR:n perusoikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä, sellaisena kuin se taataan perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleessa.

54. Ennakkoratkaisupyynnössä esitetyt tosiseikat kuitenkin tukevat selvästi ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen päätelmää, jonka mukaan TR tietoisesti pakeni oikeudenkäyntejä sekä ensimmäisen oikeusasteen menettelyjen että muutoksenhakumenettelyjen osalta ja vältteli pidätystä. Vaikuttaa myös siltä, että TR oli tietoinen häntä vastaan vireillä olevista menettelyistä ja esitettyjen syytteiden luonteesta ja perusteista. Tämän päätelmän, jonka tekeminen on ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tehtävä, perusteella TR:n perusoikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä, sellaisena kuin se taataan perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa, ei

[32] Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 1.3.2006, Sejdovic v. Italia (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, 82 kohta, kursivointi tässä).

[33] Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 1.3.2006, Sejdovic v. Italia, (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, 98 ja 99 kohta). Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoi 26.1.2017 antamassaan tuomiossa Lena Atanasova v. Bulgaria (CE:ECHR:2017:0126JUD005200907, 52 kohta), että syytetty oli luopunut oikeudestaan olla läsnä oikeudenkäynnissä, sellaisena kuin se taataan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleessa, tilanteessa, jossa asianomainen henkilö oli saanut asianmukaisesti tiedon häntä vastaan käytävästä rikosoikeudellisesta menettelystä ja esitetyistä syytteistä, hän oli tunnustanut tosiseikat ja ilmoittanut olevansa valmis neuvottelemaan tuomionsa ehdoista ja sitten myöhemmin lähtenyt viranomaisille aiemmin ilmoittamastaan osoitteesta kertomatta osoitteenmuutoksesta ja jossa viranomaiset olivat ryhtyneet toimenpiteisiin, joita niiltä voidaan kohtuudella edellyttää, varmistaakseen hänen läsnäolonsa oikeudenkäynnissä.

[34] Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 22.2.1984, Sutter v. Sveitsi (CE:ECHR:1984:0222JUD000820978, 30 kohta).

[35] Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 6.7.2004, Dondarini v. San Marino (CE:ECHR:2004:0706JUD005054599, 27 kohta).

ole loukattu siksi, että hänet tuomittiin poissa ollessa ja tämä tuomio vahvistettiin muutoksenhakuasteessa ja että pidätysmääräyksen antanut jäsenvaltio kieltäytyi myöhemmin antamasta hänelle mahdollisuutta uuteen oikeudenkäyntiin.

55. Koska ennakkoratkaisupyynnössä esitettyjen tosiseikkojen perusteella ei vaikuta siltä, että TR:n perusoikeutta on loukattu, ei tarvitse pohtia, voiko täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen ”lopettaa luovuttamismenettelyn” tuomioihin Aranyosi ja Căldăraru, Generalstaatsanwaltschaft ja Minister for Justice and Equality perustuvan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti.

56. On kuitenkin vielä arvioitava, rajoittaako direktiivissä 2016/343 perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleessa taatun suojan lisäksi annettava suoja täytäntöönpanojäsenvaltion harkintavaltaa puitepäätöksen 2002/584 4 a artiklan harkinnanvaraisten kieltäytymisperusteiden täytäntöönpanossa.

D Oikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä koskevien direktiiviin 2016/343 sisältyvien lisätakeiden asema

57. Direktiivin 2016/343 johdanto-osan yhdeksännen perustelukappaleen mukaan direktiivin tarkoituksena on lujittaa oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin rikosoikeudellisissa menettelyissä vahvistamalla yhteiset vähimmäissäännöt, jotka koskevat muun muassa oikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä. Koska kyseisellä direktiivillä vahvistetaan epäiltyjen ja syytettyjen prosessuaalisten oikeuksien suojaa koskevia yhteisiä vähimmäissääntöjä, sen tavoitteena on lujittaa jäsenvaltioiden luottamusta toistensa rikosoikeudellisiin järjestelmiin ja siten helpottaa rikosasioissa annettujen ratkaisujen vastavuoroista tunnustamista.[36]

58. Direktiivin 2016/343 rakenteesta ja siinä tarjottavista oikeussuojakeinoista ilmenee selvästi, että siltä osin kuin kyse on oikeudesta olla läsnä oikeudenkäynnissä, se on osoitettu jäsenvaltiolle, jossa oikeudenkäynti on tai oli vireillä. Ainoastaan kyseinen jäsenvaltio voi tarjota 9 artiklassa säädetyn oikeussuojakeinon eli uuden oikeuskäynnin.

59. Käänteisesti puitepäätöksen 2002/584 4 a artikla on loogisesti osoitettu *muille* jäsenvaltioille *kuin* sille, jossa oikeudenkäynti käytiin ja jossa kyseinen henkilö tuomittiin. Ainoastaan nämä jäsenvaltiot voivat luovuttaa kyseisen henkilön jäsenvaltioon, jossa hänet tuomittiin.

60. Puitepäätös 2002/584 ja direktiivi 2016/343 on osoitettu eri jäsenvaltioille, minkä lisäksi niillä säännellään eri kohteita.

61. Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on huomauttanut, direktiivin 2016/343 tosiasiallinen aineellinen soveltamisala rajoittuu – nyt käsiteltävässä asiassa merkityksellisin osin – jäsenvaltioissa käytäviä oikeudenkäyntejä, joissa annetaan tuomio vastaajan poissa ollessa, koskeviin vähimmäisvaatimuksiin. Direktiivin 2016/343 soveltamisalan laajentaminen koskemaan luovuttamismenettelyjä edellyttäisi sen oikeuttamista. Kansallisiin oikeudenkäynteihin sovellettavien vähimmäissääntöjen noudattamista ei voida tutkia toisessa jäsenvaltiossa tapahtuvassa luovuttamismenettelyssä: tällaisiin menettelyihin kohdistuu usein luontaisesti ajallisia paineita, jotka johtuvat kyseisen henkilön mahdollisesta pidättämisestä, ja niissä täytäntöönpanosta vastaavalla oikeusviranomaisella on luonnostaan rajoitettu mahdollisuus tarkastella toiseen oikeusjärjestykseen kuuluvien, usein vieraalla kielellä laadittujen

[36] Direktiivin 2016/343 johdanto-osan kymmenes perustelukappale.

säännösten yhteensopivuutta unionin oikeuden sovellettavien vaatimusten kanssa. Tällainen tarkastelu ylittäisi luovuttamismenettelyn ulottuvuuden ja olisi ristiriidassa vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen kanssa, joka on oikeudellisen yhteistyön kulmakivi. Luovuttamista koskevan oikeuden osalta on siten välttämättä tyydyttävä valikoivaan tarkasteluun.

62. Kuten ennakkoratkaisupyynnössä todetaan, myöskään direktiivin 2016/343 syntyhistoria ei tue direktiivin soveltamista siten, että se rajoittaa täytäntöönpanojäsenvaltion harkintavaltaa puitepäätöksen 2002/584 4 a artiklan täytäntöönpanossa. Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin myös mainitsee ennakkoratkaisupyynnössä, poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa käsittelevän koordinointikomitean kokouspöytäkirjasta ilmenee (ks. neuvoston asiakirja 12955/14, 9.9.2014, s. 2–), että komissio otti kantaa direktiivin 2016/434 vaatimusten ja puitepäätöksen 2002/584 4 a artiklassa vahvistetun luovuttamista koskevan oikeuden yhdenmukaistamisen puolesta, koska huolimatta normien eri sääntelyaloista kyse on molemmissa tapauksissa kansallisen rikosoikeudellisen menettelyn vähimmäisvaatimuksista unionin alueella ja säädökset liittyvät siksi erottamattomasti toisiinsa:

”Acording to the Commission, the rules that apply in case of the absence of a person at his or her trial are intrinsically linked to the right of that person to be present at the trial. This right and the criteria to judge suspects or accused persons in their absence would be two sides of the same coin.” (s. 3) [Komission mukaan säännöt, joita sovelletaan henkilön ollessa poissa omasta oikeudenkäynnistään, liittyvät erottamattomasti kyseisen henkilön oikeuteen olla läsnä omassa oikeudenkäynnissään. Tämä oikeus ja kriteerit, joiden nojalla arvioidaan epäiltyjä tai syytettyjä, jotka eivät osallistu menettelyyn, ovat saman kolikon kaksi puolta.]

63. Komissio ei kuitenkaan voinut toteuttaa tätä ajatusta, koska jäsenvaltioiden edustajat viittasivat siihen, että sääntelyalat ja -tavoitteet olivat erilaiset, ja näistä syistä yksimielisesti hylkäsivät direktiiviehdotuksen ulottamisen luovuttamista koskevaan lainsäädäntöön:

”It was reminded that the Framework Decision was concluded in another legal context (with unanimity voting) and that it had another aim than the present draft Directive (mutual recognition versus establishing minimum rules). Hence, it would not be desirable to transpose the text of the Framework Decision into the draft Directive.” (s. 2) [Muistutettiin, että puitepäätös annettiin toisessa juridisessa asiayhteydessä (yksimielisesti) ja että sillä oli toinen tavoite kuin tällä direktiiviehdotuksella (vastavuoroinen tunnustaminen eikä vähimmäissääntöjen vahvistaminen). Niinpä ei olisi toivottavaa toistaa puitepäätöksen sanamuotoa direktiiviehdotuksessa.]

64. On syytä huomata, että perusoikeuskirjan 47 artiklan toisen kohdan ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen mukainen *perus*oikeus olla läsnä oikeudenkäynnissä, sellaisena kuin unionin tuomioistuin ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuin ovat sen muotoilleet, on ulottuvuudeltaan huomattavasti suppeampi kuin direktiivin 2016/343 8 artiklan mukainen oikeus olla läsnä oikeudenkäynnissä. Ainoastaan vaara siitä, että loukataan suppeampaa perusoikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä, voi oikeuttaa sen, että täytäntöönpanosta vastaava oikeusviranomainen lopettaa luovuttamismenettelyn; näin ei ole direktiivissä 2016/343 säädetyn laajemman oikeuden osalta.

65. Oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan perusoikeuden loukkaaminen, myös oikeudenkäynnissä läsnäoloa koskevan perusoikeuden – sellaisena kuin Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on sitä tulkinnut – loukkaaminen, voi oikeuttaa ”luovuttamismenettelyn lopettamisen”, kun taas riski tai jopa tieto siitä, ettei toinen jäsenvaltio

mahdollisesti noudata täysimääräisesti jokaista direktiivin 2016/343 näkökohtaa, ei mielestäni itsessään oikeuta lopettamaan luovuttamismenettelyä. Tältä osin on syytä muistuttaa, että unionin tuomioistuin on johdonmukaisesti katsonut, että keskinäisen luottamuksen periaatteen rajoituksia on tulkittava suppeasti. [37]

66. Tapauksessa, jossa täytäntöönpanojäsenvaltiolla on puitepäätöksen 2002/584 4 a artiklan mukaisesti harkintavaltaa, katson, että tällaiset tiedossa olevat tai mahdolliset puutteet direktiivin 2016/343 noudattamisessa pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa eivät myöskään unionin oikeuden nojalla rajoita täytäntöönpanojäsenvaltion harkintavaltaa panna eurooppalainen pidätysmääräys täytäntöön.

67. Siinä tapauksessa, että kyseisen henkilön direktiivin 2016/343 mukaista oikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä loukataan tavalla, joka ei merkitse myös oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan perusoikeuden, sellaisena kuin se vahvistetaan perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa, loukkaamista, kyseisen henkilön käytettävissä oleva oikeussuojakeino on uusi oikeudenkäynti siinä jäsenvaltiossa, jossa hänet tuomittiin poissa olevana. Tämä on direktiivin 2016/343 9 artiklassa säädetty oikeussuojakeino.

68. Tämä ei tarkoita sitä, että täytäntöönpanojäsenvaltio ei voisi halutessaan ottaa huomioon, taataanko poissa olevina tuomituille henkilöille pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa kaikki oikeudet, joihin he ovat direktiivin 2016/343 nojalla oikeutettuja. Se pelkästään tarkoittaa, että ellei direktiivillä 2016/343 suojattua *perus*oikeutta ole loukattu, tämän huomioon ottaminen kuuluu asianomaisen jäsenvaltion harkintavaltaan.

IV Ratkaisuehdotus

69. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Hanseatisches Oberlandesgericht Hamburgin ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

Ellei oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan perusoikeuden loukkaamisesta ole todellista vaaraa, eräiden syyttömyysolettamaan liittyvien näkökohtien ja läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevan oikeuden lujittamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä 9.3.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/343 8 ja 9 artikla eivät rajoita täytäntöönpanojäsenvaltion harkintavaltaa niiden säännösten täytäntöönpanossa, jotka koskevat harkinnanvaraista kieltäytymistä eurooppalaisen pidätysmääräyksen täytäntöönpanosta eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6. 2002 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2002/584/YOS, sellaisena kuin se on muutettuna 26.2. 2009 tehdyllä neuvoston puitepäätöksellä 2009/299/YOS, 4 a artiklan mukaisesti.

[37] Ks. tältä osin ratkaisuehdotukseni Minister for Justice and Equality (Oikeusjärjestelmän puutteet) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:517, 73 kohta) ja tuomio 26.4.2018, Donnellan (C-34/17, EU:C:2018:282, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).